

Om modet att veta vad som är bäst

Ställ krav på dig själv och lev upp till dessa. Så kan du på bästa sätt hjälpa barn och ungdomar att göra rätt val i livet. Det menar psykologen Mats Edin. Han föreläste om "att göra rätt också när det är svårt" på Malmö högskola den 18 oktober.

Mats Edin berättade om den modell som han använder sig av i jobbet som psykolog inom Västra Innerstadens stadsdelsförvaltning. Den kallas Västra Innerstadsmodellen i Malmö och ger ett grundläggande förhållningssätt i arbete med barn och ungdomar. Ett nyckelord är vertikalitet. Mats Edin talar om högt och lågt tänkande, där det höga representerar hög grad av mognad, medvetenhet och ansvarstagande.

– De flesta lever horisontellt, vi bara lever. Vi behöver ett mer vertikalt synsätt, ett högre perspektiv, för att barn och ungdomar ska känna spänning i livet och över att gå i skolan.

Han efterlyser mer eftertanke. Vi behöver gå på djupet med de svåra frågeställningarna: Vad har jag för grundinställning till livet? Vilket är mitt mål?

Jämlika men olika

Mats Edin slår ner hårt på värderelativismen och konsensus-tänkandet i den svenska kulturen. Syftet må vara gott – att bidra till trygga och välmående elever. Men effekten har blivit den motsatta. Vuxna som inte vågar vara bestämde och visa vägen hindrar eleverna från att utvecklas och spär i stället på det dåliga beteendet.

– Varför har vi ungar som inte trivs med livet, flickor som skär sig? Risken är att vi tappar både femåringar och tonåringar, säger Mats Edin.

I botten ligger kulturellt betingade

Mats Edin och Ann-Christine Tiréus medverkade vid föreläsningen.

föreläsningar om jämlikhet och likhet:

– På skolorna psykologiseras det mycket. Man tänker att "eftersom han/hon haft det så svårt ska man inte ställa så stora krav". Jag tycker tvärtom, det hjälper bäst att ge struktur till barn som saknar struktur och kräva ordning av dem som saknar ordning, säger Mats Edin. Han understryker att alla har samma värde men olika individer måste behandlas olika efter deras förutsättningar och särart. Och får medhåll av lyssnarna.

– Den svenska skolan genomsyras av plågsamma lögnen. När vi slår fast att alla är lika säger vi samtidigt att alla barn har samma läsbegåvning, säger en av deltagarna. – Man förväxlar likhet med lika värde, inflikar en annan.

"En helig ko"

Föräldrar kan säga till sina barn sådana saker som "du är bra nog som du är" och "du är speciell för att jag har fött dig".

– De uppmuntrar barnen till att göra dåliga val. De blir egocentrisk och odisciplinerade. Det är mer kärlek att ställa krav, säger Mats Edin.

I modellen rör man sig uppåt längs den vertikala axeln genom att ta ett större ansvar och se till helhe-

ten snarare än det snäva egenintresset eller gruppintresset. Man går från det subjektiva till det objektiva dömande – försöker sätta sig över lättflyktiga känslor och impulser.

– Varför är det så viktigt vad folk känner? Det är keminivåer i kroppen som går upp och ner. Detta är en helig ko i Sverige – "jag känner". Och det gäller särskilt kvinnor, framhåller Mats Edin.

Arg och glad

De dåliga valen är till exempel "Jag har ingen självkontroll" och "Jag har inget val". De goda valen, som bär mot de högre nivåerna, är sådana förhållningssätt som "Jag är en bra kamrat", "Jag lyssnar på andra" och "Jag mår bra".

– Jag lyssnar på andra, säger snälla saker och visar respekt, men jag mår inte bra, säger en av deltagarna. Jag tycker inte att det är bra i barnomsorgen i dag. Det är för stora barngrupper.

– Du kan vara arg och samtidigt må bra. Det kan vara bra att man är orolig för att man bryr sig, säger Mats Edin.

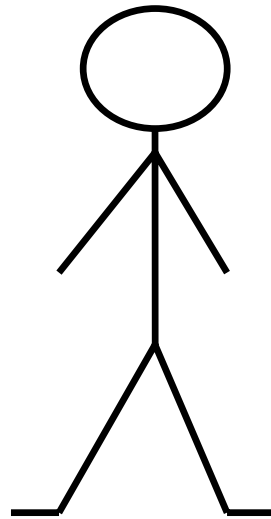
– Det händer eländiga saker. Men det är inte personligt. Livet är fundamentalt gott och våra val bör spegla detta goda.

Det är ditt val!

Dåliga val

- Jag lyssnar inte
- Jag tänker bara på mig själv
- Jag är ingen bra kompis
- Jag säger dumma saker
- Jag har ingen självkontroll
- Jag ljugar
- Jag visar inte respekt
- Jag är ett offer
- Jag mår dåligt!

Bra val

- Jag lyssnar på andra
- Jag tänker på andra
- Jag är en bra kompis
- Jag säger snälla saker
- Jag har självdisciplin
- Jag är ärlig
- Jag visar respekt
- Jag har ett val
- Jag mår bra!